

Egy budakeszi esküvő

„A házasságok az égben kötöttek” – így mondták ezt akkoriban, amikor az a házasság is megkötött, amelyről ma beszélni szeretnék. Több mint 50 hányatott esztendő kovácsolta ezt az életszövetséget mindkettőjük számára olyan közösséggé, amely az életet a másik nélkül elképzelhetetlenné teszi. Ugyanúgy kezdődött –, erről újból és újból biztosítottak –, mint ahogy a legtöbb szerelmi történet kezdődik, mióta világ a világ: pillantásokkal, amelyek a gyakran látottat egyszerre csak más fényben látatják, új színben tüntetik fel. De a mindenütt jelenlévő anyák, nagynénik, keresztanyák pillantásai gyorsabbak és élesebbek voltak, mint a szerelmeseké, így a fiatalok sokszor még azt sem tudták, mi történik velük, ők már egy lépéssel előbbre gondolkodtak. Vajon összeköthető-e a két család? Anyámnak, a történetbeli lány keresztanyjának jutott eszébe, hogy házassága révén tulajdonképpen a kérdéses fiú rokonságához tartozik, így aztán elkezdődtek a látogatásaink Wawibaslánál és Weti néninél, a fiú nagymamájánál és édesanyjánál.

Egy nyári délután, amikor a hőség már egy kissé alább hagyott, kézen fogott anyám, és kiöltözve az új dirndli-ruhában, lengedező hófehér kötényben végimentünk a falun. Árnyékos diófák alatt sétáltunk el a templom mellett egészen az alsó falujig, ahol a falu még falusiasabb, parasztibb arcát mutatta. Igen, ez a Wawibasl háza, hosszú, támíves épület az utca vonalában – pannonsárgára festve, zöld ablakkeretekkel és nagy zöld boltíves kapuval. Most csak a nagykapu közepén nyíló kis ajtót használták, mert a két özveg, anya és leánya egyedül éltek a nagy parasztházban.

Csendes volt az udvar és a ház. Visszafogott barátságossággal fogadtak és a hűvös, félhomályos szobába tessékeltek minket. Három széket húztak ki az asztal mellől és a két feketébe öltözött asszony és édesanyám helyet foglaltak. Lassan és akadozva indult a beszélgetés. Édesanyám térdéhez támaszkodtam, álltam és unatkoztam, de azért egy jól nevelt kislány benyo-

mását próbáltam kelteni. Az egyetlen szövetségesem egy fekete szerecsent formázó óra volt, mely a fiókos szekrényen állt. Minden tik-taknál megvillant nagy fehér szeme, azzal vigasztalva, hogy az idő halad. Tik-tak, Tik-tak. Az asszonyok beszélgetése lassanként beindult: – „Igen, a Lenci oda van Szombathelyen tanulni. Csak a szünidőre jön haza. Igen, igen, a Kató élénk, helyes kislány. Rendes szülők, csendes szorgalmas nagyszülők.”

Megváltás volt számomra, amikor engedélyt kaptam, hogy kimenjek az udvarra a cicával játszani. Csendesen, rendezetten terült el az udvar, a férfiak halála óta a szántókat az asszonyok bérbe adták és a gazdálkodást feladták. A hosszú tornácot virágzó leanderek szegélyezték. Ajtók és ablakok sorjázta egymás után: szoba, konyha, kamra, padlásfeljáró, présház, istálló. Hátral az udvarban a disznóólaknál egy kis dombocsa emelkedett: a cseplőudvar (Trettplatz), most a tyúkok birodalma. Egykor jól megrakott szekereken érkezett ide a termés, és sok szorgos kéz fosztotta a kukoricát. Szolgák, cselédek látták el az állatokat. Igen, akkor még volt élet az udvaron!

Ezen a nyáron még néhányszor „elsétáltunk” a Wawibasl és Wetinénikhez – ahogy nálunk ezeket a „látogatásokat” nevezték.

A Lenci hazajött a szünidőre, a Katónak pedig egyre fényesebbek lettek a szemei. Hogy kettejük között hogyan alakultak a dolgok, csak a jó ég tudja – és természetesen ők ketten. Az én érdeklődésem csak akkor fordult feléjük újra, amikor esküvőről kezdtek beszélni, azt pedig még a legkisebb lány is tudja, érzi, hogy ott mennyei dolgok történnek.

Nemsokára azonban világossá vált, hogy ezúttal a dolgok nem teljesen zavartalanul alakulnak. A háború egyre komolyabb, a falubeliek számára is érezhetőbb formát öltött. A jelentőségeltjes 1944-es évet írtuk, amikor oly sok minden történt, és amikor a mi kis rendezett világunk pusztulása is kezdődött.

Édesapánk hazajött szabadságra a keleti frontról, mely már egyáltalán nem volt messze.

Sok nyugtalanító eseményről hallottunk, de a környezetünkben élő legtöbb, politikával egyáltalán nem foglalkozó ember élte tovább a megszokott életét. Az emberek elfojtották magukban a veszélyérzetet – egyszerűen nem akarták tudomásul venni. Amikor már a Kárpátokban folytak a harcok, akkor is azt mondogatták: „a Kárpátokon soha nem jön át az ellenség”, igen, – „a Tiszán semmi esetre sem”, „nem, a Duna leküzdhetetlen”. Egyszerűen nem hitték el, nem tudták elképzelni, hogy az ellenség (a Vöröshadsereg) valóban jöhet.

Amikor az első menekültek is megérkeztek, komolyabbra fordult a helyzet, s egyesek elkezdtek foglalkozni a gondolattal, hogy végszükség esetén nyugatra kellene menekülniük. De a házat és a gazdaságot elhagyni lehetetlennek tűnt. Akkor már inkább hittek a végső győzelemre vonatkozó ígéreteknek, amelyek naponta hallhatóak voltak és éltek tovább egyik napról a másikra.

Ez a bizonytalan időszak rávetette árnyékát jegyepárunkra és esküvőjükre is. Egyrészt szép, nagyszabású esküvőt terveztek, mint az mindig is szokás volt – nagy rokonsággal, és ami számomra fontos volt, koszorús lányokkal. Másrészt a vőlegény a fronton volt, amely időközben olyan közel került, hogy éjszakánként hallatszott az ágyúk dörgése. Egyre nőtt az aggodalom, hogy az esküvőre mikor és hogyan kerülhet sor. Valóság és képzelet közt hatalmas ellentmondás feszült. A vőlegény, aki egységével nyugat felé tartott, magával akarta vinni menyasszonyát. Az idő szorított, de legkevésbé sem volt alkalmas egy esküvőre. A menyasszony szülei szeretnék volna, ha lányuk férjhez menne, mielőtt nyugatra kellene menekülniük. Szegény, tanácstalan menyasszony azt sem tudta, mitévő legyen, csak egyben volt biztos, szerette Lencijét és minden hová követte volna.

Kitűzték az esküvő napját, a választás 1944. december 24.-re esett. Ez a nap nem csak az ifjú pár számára lett felejthetetlen.

Annamaria von Staden
egy Németországban élő budakeszi írás

(az írás 2. részét
szeptemberi számunkban olvashatják)

A Budakeszi Helytörténeti Kiállítás

Korábban két kiállítást is igyekeztem bemutatni a lap hasábjain, törekedve arra, hogy néhány érdekesség bemutatásával, jellemzésével ízelítőt kínáljak a tárlatokhoz, ám a „poénokat” ne lőjem le. Most ez nehéz lesz. Talán azért, mert remélek annyi lokálpatriotizmust s kíváncsiságot a kedves olvasótól, hogy személyesen kíván meggyőződni a lentebb olvasottakról, másrészt, amennyiben a nem túl sok, ám annál becsesebb kiállítási tárgyakról csupán annyi kedvesemlék említést tennék, mint az országos jelentőségű tárlatok esetében, pár flekkes cikkem inkább hasonlítana (nem degradáló értelemben) helytörténeti könyv igen rövid kivonatához.

A hangulatos múzeum Budakeszi szívében, a Tempó üzletház mögött, a zeneiskola szomszédságában található. Három helyiségre tagolt. Az első főleg általános kultúrtörténeti emlékeket őriz. A falakon található régi fotók, avagy fényképmásolatok mindenkit „totózásra” készíthetnek: vajon mi lehet ma a Natto fűszerüzlet, a Hoil pékség, vagy akár a Permer vendéglő helyén? Vajon megtalálható-e még az épülete Fischer György egykori mézárszékének? Látható még a falon a hajdani jellegzetes építkezési szerszámokon kívül a tárgyi bizonyítékokat felajánlók tekintélyes listája is. Sportkedvelők

számára kuriózum lehet a Kossuth SC 1932-es tablója, mely szinte sértetlen állapotában maradt meg a kíváncsi utókor számára. Amúgy tudta valaki, hogy a mai Gamesz-udvar helyén az egykori zenés estéknek otthont adó Park Kávézó állt? Erre utal egy korabeli hirdetés, mely egy ilyen estélyre oda invitál. Temérdek elfelejtett, avagy napjainkra sokak számára (sajnos) kis jelentőséggel bíró hagyomány elevenedik fel a hirdetések és fotók alapján. A teljesség igénye nélkül: az úrnapi virágszőnyeg, a teljesen elfeledett olvasóköri körök vagy akár a búzaszentelés a falu határában. A középső terem, mely egyben a bejárat is, egy csodálatos díszletű és hangulatú konyha, amely a maga varázslatos „kellékeivel”, közte néhány napjainkban már nem használatossal, hihetetlenül hangulatos és érdekes diszsonanciát eredményez összetevetve napjaink mikrosütős világával. Az Erkel-teremben a magyarság, és Budakeszi számára sokat jelentő zeneszerző szinte teljes életműve tárul elénk, temérdek csodával határos módon fennmaradt korabeli színházi plakát társaságában. Sok információt szerezhetünk Erkel budakeszi mindennapjairól, a család ma élő tagjainak (is) köszönhetően rengeteg tárgyi bizonyíték maradt fenn a géniuszról, melyből mintegy ízelítőt kínál a terem.

A tárlat megtekintése ingyenes. Sajnos csupán hetente öt órát, csütörtök délelőtt és vasárnap este tart nyitva. **Horváth Ádám**